

ÚJ FOLYAM
2011/3.
ERDÉLY-LÁTÓ

Láng Zsolt: Nevek a házfalon
Randolph L. Braham: A holokauszt Észak-Erdélyben
Tibori Szabó Zoltán: Erdélyi zsidó sors a holokauszt után
Ottmar Trașcă – Seres Attila: Márton Áron 1944. május 18-i
kolozsvári beszéde a zsidók deportálása ellen
Lówy Dániel: Zsolt Béla a nagyváradai gettóban

Szekernyés János: Egy világsiker eredői – Markovits Rodion kollektív riportregénye
Pomogátz Béla: Történelmi tablók mestere (Szántó Györgyről)

Láng Zsolt, Szabó Róbert Csaba, Márton Evelin prózája
Kóbányai János: Erdélyi Borghes, Láng Zsoltról
Az ellopott város –

Beszélgetés Weinberger Attila nagyváradai blueszenésszel
Az erdélyi művészet sokszínűsége –
három kérdés Székely Sebestyén György galériához
Simon Judit: Családi kép

Ligeti Ernő, Lázary René Sándor (Kovács András Ferenc),
Emőd Tamás, Salamon László és Salamon Ernő versei

WWW.MULTESJOVO.HU

MÚLT

ÉS JÖVŐ

ZSIDÓ KULTURÁLIS
FOLYÓIRAT

MÚLT ÉS JÖVŐ

Alapította 1911-ben és szerkesztette 1944 márciusáig: Patai József

Újraalapította: Kőbányai János és Vermes György 1988-ban

Új folyam XXII. 2011/3.

Főszerkesztő KŐBÁNYAI JÁNOS • Szerkesztőségvezető FENYŐ ÁGNES

E szám olvasószerkesztője DOROGI KATALIN

Történelem HARASZTI GYÖRGY • Archívum DALLOS ESZTER

Művészeti vezető KÁLMÁN TÜNDE

Kiadja a Múlt és Jövő Alapítvány

Felelős kiadó: Kőbányai János

© MÚLT ÉS JÖVŐ 2011/3.

LAPUNK MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTÁK:

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGE

MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ ÖRÖKSÉG KÖZALAPÍTVÁNY

ISSN 0864-8646

Nyomtatás:

Séd Nyomda Kft.

A SZERKESZTŐSÉG CÍME: 1024 BUDAPEST, KELETI KÁROLY U. 16., 2. emelet 3.

TELEFON/FAX: 316-7019 • E-MAIL CÍM: mandj@multesjovo.hu

A FOLYÓIRATSZÁM ÁRA: **1450 Ft + postaköltség (34 USD vagy 26 EUR)**

MAGYARORSZÁGON POSTAKÖLTSÉGGEL EGYÜTT AZ ÉVI ELŐFIZETÉS: **5000 Ft,**

AZ ÉVES ELŐFIZETÉS EURÓPÁBAN: 5000 Ft + postaköltség, azaz **82 USD, illetve 56 EUR,**

AZ ÉVES ELŐFIZETÉS EURÓPÁN KÍVÜL: 5000 Ft + postaköltség, azaz **115 USD, illetve 80 EUR**

Az utalást számlaszámunkra, a Múlt és Jövő Alapítvány részére a K & H Bank Nyrt.-hez

(1051 Budapest, Vigadó tér 1.) küldhetik: 10200823-22220378-00000000

Fizetési módok: átutalás,

Amint erre igényüket bejelentik, a számlát postán megküldjük.

Külföldről utalva: swift-kód: OKHBHUHB,

IBAN: HU13 1020 0823 2222 0378 0000 0000

A Múlt és Jövő honlapján megtalálhatják a kártyával történő fizetés módozatait.

www.multesjovo.hu

KÉRJÜK, EBBEN AZ ÉVBEN IS ADÓJUK 1%-ÁVAL TÁMOGASSÁK MEGJELENÉSÜNKET!

Felajánlani a MÚLT ÉS JÖVŐ ALAPÍTVÁNY 10200823-22220378-00000000 számlaszámán lehet.

Adószámunk: 19638115-2-41.

Köszönjük.

SUMMARY

Our idea for an issue on the subject of Transylvania was born just a year ago in Marosvásárhely/Targu Mures, where as guests of our colleagues of the journal *Látó* we decided on this new phase of collaboration. Zsolt Láng, who is the co-editor of this issue, is a longtime colleague, loyal supporter and follower of the endeavours of *Múlt és Jövő*.

We are well aware that for Hungarian Jewish history and spirit Transylvania is more than a specific geographic region with significant Jewish imprints. It is an area that carries much broader and much deeper dimensions, as it has an internal relationship with Jewish fate, and, more broadly, with the eternal fate of minorities. It is for this reason that in this issue we did not adhere exclusively to Jewish themes, since to be a Transylvanian Hungarian, to be active in Transylvanian Hungarian culture, means an “engagement” similar to being a conscious Jew.

The pivotal figures in the literary section of this issue are the author-editors of the journal *Látó*, András Ferenc Kovács, Zsolt Láng, Róbert Csaba Szabó and Evelin Márton, who graciously invited me to join them and who listened with great interest to the problems of the fate and culture of Hungarian Jews.

It is not a coincidence that most of the writings in our collection – yes, still today! – are concerned with the Holocaust, since it is here in this catastrophe of the fate of a minority, that is also a Hungarian catastrophe – that its suicidal character becomes even more evident.

Professor Randolph Braham of the City University of New York Graduate Center, the most influential scholar of the Hungarian Holocaust, is himself from Dés in Transylvania. His comprehensive study based on the freshest data and research deals with the annihilation of the Jews of Northern Transylvania. With the aid of authentic documentation Zoltán Tibori Szabó (Kolozsvár/Kluj) presents the fate of Hungarian Jewry in post-Holocaust Transylvania, specifically the course of the decay of their culture. The paired studies of the Hungarian author Attila Seres and the Romanian Ottmar Trasca study with the help of newly available archival documents the rare human uplifting lessons of the Holocaust as exemplified in the resolutions of Bishop Áron Márton. Dániel Lőwy of Washington, the outstanding scholar of Transylvanian-Hungarian Jewish intellectual history leads us into the depths of the world of the ghetto of Nagyvárad/Oradea.

In his study he discusses the career of János Markovits Rodion Szekernyés, who was world famous but unfortunately – and characteristically – a writer who did not enter the Hungarian literary canon. Both the interviews with blues musician Attila Weinberger and with György Sebestyén art gallery owner illuminate the sporadic positive movements of Transylvanian Jewry. Naturally, our Family Column also deals with Transylvania, where Judit Simon wrote a poignant testimony, accompanied by Levente Szabó's photos.

Our issue is illustrated with the poetry of Ernő Ligeti, Tamás Emőd, Ernő Salamon, András Ferenc Kovács and László Salamon, who among them represent various various thriving periods of Transylvanian poetry.

KIADÓNK ÚJ KÖTETE

3300 Ft

„Többször mondtam (többekkel együtt), hogy Freud igyekezete, hogy minden álmot vágyálomként, méghozzá szexuális vágyálomként értelmezzen – azazhogy az úgynevezett latens álmot a manifeszt álmotól megkülönböztesse –, nem állta ki sem az idő, sem a tapasztalat, sem a kritika próbáját. De valami más kiállta – nagyon is. Gondoljuk csak meg: Freud három könyvet szentelt a tudattalan manifesztációjának elemzésére. E három könyv egyike az álomról, a másik a viccről, a harmadik a parapraxisról szól. Amit most (nem álomban) tapasztaltunk, a tudattalan három megnyilvánulásának szoros összefüggéséről tanúskodik. Az álom viccel, az álomban a parapraxisnak kitüntető szerepe van. Ahogy az álomnak és a parapraxisnak a viccben: vagy a viccnek és az álomnak a parapraxisban is. Valami „akaratlanul” tör elő. Freud ugyan nem szánt külön könyvet az intuíciónak, sem a filozófiatörténetben oly kitüntető szerepet játszó intellektuális szemléletnek, sem az ihletnek vagy a révületnek – a Platón által a szerelemhez hasonló „mániaként” értelmezett jelenségeknek. Az utókor azonban az ő nyomán feltérképezheti a tudattalan még fel nem térképezett birodalmát. Nem azzal az igyekezettel, hogy az *Es*ből *Ego* váljék, ami hálistennek lehetetlen, hanem hogy jobban belelásson a tudattalan működésének módjaiba s ezek összefüggéseibe.”

Heller Ágnes

Minden műalkotás magja egy nagy ötlet. A zseniálisaké pedig egy olyan egyszerű, kézenfekvő ötlet, amely csak egyvalaki eszéből pattan ki, akár a mai digitális kultúránk számtalan forradalmi felvetése és megoldása. Heller Ágnes sok könyve is ebbe a jelenségbe tartozik. *A reneszánsz embertől, A minden napi élettől a Shakespeare, a történelemfilozófusig* a filozófia módszerét és vívmányait olyan témákra alkalmazza, amelyek a „mindennapi” embert, azaz: mindnyájunkat, laikusokat is mélyen érint.

Az álom filozófiája is ebbe a sorba, jelenségbe tartozik. A filozófusnő legújabb művében egy olyan fiziológiai és kultúrtörténeti életfunkciót állított vizsgálódásai középpontjába, amelyhez mindnyájunknak elemi erővel van közünk. Hiszen minden ember – ez az ember egyik nembeli specifikuma – álmodik. *Az álom filozófiája* első részében a pszichoanalízis és a filozófia álmoteóriáit tekinti át kritikusan Arisztotelésztől Foucault-ig, Freudtól és Jungtól és követőiként át napjainkig, hogy ebből a gazdag szellemi termésből alkosson egységes rendszert – álomfilozófiát.

A második rész esettanulmányaiban kultúránk két alappilléret – a Bibliát és Shakespeare drámáit – tekinti át és elemzi az álmok és látomások szempontjából. A befejező harmadikban pedig 20. századi írók, filozófusok, művészek álmait szembeesíti életükkel és műveikkel – láttató példát nyújtva arra, mit kezdjünk, milyen szempontok alapján figyeljük és értékeljük a saját álmainkat, hogy jobban megismerhessük magunkat.

1450 Ft

